

ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

ISSN 2306-6814

9 772306 681405

Науково-практичний журнал

№17-18 вересень 2020

Головний редактор:

Ємельянов В.М.,
доктор наук з державного управління,
професор, заслужений діяч науки
і техніки України

Заступники головного редактора:

Антонова Л.В.,
кандидат економічних наук, доктор наук
з державного управління, професор
Нора Г.А.,
доктор економічних наук, професор

Відповідальні секретарі:

Штиршов О.М., кандидат наук з
державного управління, доцент
Тимофеев С.П., кандидат наук з
державного управління, доцент
Кучеренко Г.Б.

Члени редакційної колегії:

Abbas Mardani, Ph.D. in Philosophy Management
(USA)
Бартош Гордецки, доктор політичних наук, профе-
сор факультету журналістики й політичних наук
Університету імені Адама Міцкевича (м. Познань,
Польща)
Беглиця В. П., кандидат економічних наук, доктор
наук з державного управління, професор
Гармідер А. Д., доктор економічних наук, доцент
Гнатєва Т. М., кандидат економічних наук,
доцент
Гришова І. Ю., доктор економічних наук
Дацій О. І., доктор економічних наук
Денисенко М. П., доктор економічних наук,
професор
Козловський С. В., доктор економічних наук,
професор
Кравчук А. О., кандидат економічних наук, доцент
Кушнір С. О., кандидат економічних наук,
професор
Лазарева О. В., доктор економічних наук,
професор
Ніколюк О. В., кандидат економічних наук, доцент
Плеханов Д. О., кандидат економічних
наук, доктор наук з державного
управління, професор
Резнікова Н. В., доктор економічних наук,
професор
Сазонець І. А., доктор економічних наук,
професор
Сазонець О. М., доктор економічних наук, професор
Сорока С. В., доктор наук з державного управління,
професор
Стоян О. Ю., кандидат економічних наук,
доктор наук з державного управління, доцент
Тарасова Т. О., доктор економічних наук,
професор
Чвортко Л. А., кандидат економічних наук, доцент
Яременко Л. М., к. е. н., доцент, доцент кафедри
фінансів, обліку і оподаткування
Ярошевська О. В., доктор економічних наук,
професор

ІНВЕСТИЦІЇ:

ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

№ 17—18 вересень 2020 р.

Журнал засновано у січні 2002 року.
Виходить 2 рази на місяць

Журнал включено до переліку наукових фахових
видань України з питань

ЕКОНОМІКИ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Категорія «Б»

(Наказ Міністерства освіти і науки України від
02.07.2020 № 886)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292

ІНДЕКСАЦІЯ ВИДАННЯ В НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗАХ:

- Index Copernicus (IC);
- SIS;
- Google Scholar.

Свідоцтво КВ № 23727-13567ПП від 17.12.2018 року
ISSN 2306-6814

Передплатний індекс: 23892

Адреса редакції:

04112, м. Київ, вул. Дорогожицька, 18, к. 29

Поштова адреса:

04112, м. Київ, вул. Дорогожицька, 18, к. 29

Телефон: (044) 223-26-28, 537-14-33

Тел./факс: (044) 458-10-73

E-mail: economy_2008@ukr.net

www.investplan.com.ua

Засновники:

*Чорноморський національний університет
імені Петра Могили,
ТОВ "ДКС Центр"*

Видавець:

ТОВ "ДКС Центр"

Передрукування дозволяється лише за згодою
редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть
автори. Редакція не завжди поділяє позицію авторів
публікацій.

За зміст та достовірність реклами несе
відповідальність рекламодавець.

Рекомендовано до друку Вченою Радою
Чорноморського національного університету
імені Петра Могили 24.09.20 р.

Підписано до друку 24.09.20 р.

Формат 60x84 1/8, Ум. друк. арк. 27.9.

Наклад — 1000 прим.

Папір крейдований, друк офсетний.

Замовлення № 2409/2.

Віддруковано у ТОВ «ДКС Центр»

м. Київ, пров. Куренівський, 17

Тел. (044) 537-14-34

© ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД, 2020

РОЗМІЩЕННЯ СТАТТІ

1. Вимоги щодо змісту наукової статті.

1.1. Високий науковий рівень статті.

1.2. Приймаються раніше не опубліковані наукові статті.

1.3. Автор несе відповідальність за оригінальність тексту статті (за плагіат відповідає автор).

1.4. Стаття повинна бути написана українською, російською або англійською мовою.

1.5. Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних назв, географічних назв та інших відомостей, а також за те, що в матеріалах не містяться дані, що не підлягають відкритій публікації.

1.6. Остаточне рішення про публікацію ухвалюється Редакційною колегією, яка також залишає за собою право на додаткове рецензування, редагування і відхилення статей.

2. Вимоги щодо оформлення наукової статті.

2.1. У статті з лівого боку має стояти індекс УДК (Регистр – «ВСЕ ПРОПИСНЫЕ»)

2.2. Ініціали та прізвище автора. Через кому після ПІБ зазначається науковий ступінь, вчене звання, посада, науковий заклад. (На мові статті, українською (якщо стаття не україномовна) та англійською мовою). ORCID ID.

2.3. Назва статті (Регистр – «Как в предложениях») мовою статті, українською (якщо стаття не україномовна) та англійською мовою.

2.4. Анотація.

2.4.1. Мовою статті (обсяг не менш як 100 слів).

2.4.2. Англійською мовою (обсяг не менш як 1800 знаків без пробілів).

2.4.3. У статті не українською мовою обов'язкова анотація українською мовою (обсяг не менш як 1800 знаків без пробілів).

2.5. Ключові слова (5—8 слів) мовою статті, українською (якщо стаття не україномовна) та англійською мовою.

2.6. Текст статті.

У статті повинні міститись (із виділенням у тексті) такі елементи:

— постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;

— аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття;

— формулювання цілей статті (постановка завдання);

— виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових

результатів;

— висновки з проведеного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі;

— список літератури;

— список літератури (References) в романському алфавіті.

Згідно з новими правилами, які враховують вимоги міжнародних систем цитування, автори статей повинні давати список літератури в двох варіантах: один мовою оригіналу і окремим блоком той же список літератури (References) в романському алфавіті (harvard reference system), повторюючи в ньому в тому ж порядку всі джерела літератури, незалежно від того, чи є серед них іноземні.

Для правильного оформлення, скористайтеся рекомендаціями <http://www.economy.in.ua/d/references.doc> або замовте цю послугу в редакції (див. анкету для автора).

3. Технічні вимоги до статті.

3.1. Обсяг рукопису — 20—35 тис. знаків, включаючи рисунки, таблиці.

3.2. Стаття повинна бути виконана у форматі А-4 текстового редактора Microsoft Word for Windows (шрифт – Times New Roman). Якщо стаття зроблена в редакторі Microsoft Word (версія 2007) і має розширенням .docx, обов'язково потрібно відправити додатково файли статті Perezberezeni u format .doc dla Microsoft Word (версія 97-2003) або .rtf. Назва файлу має відповідати прізвищу автора (наприклад: Іванов або Ivanov).

3.3. Кількість табличного матеріалу та ілюстрацій повинна бути доречною. Цифровий матеріал подається у таблиці, що має порядковий номер (наприклад, Таблиця 1.) і назву (друкується над таблицею посередині жирним шрифтом). Ілюстрації також потрібно нумерувати і вони повинні мати назви, які вказуються під кожною ілюстрацією (наприклад, Рис. 2. Переваги ефективної структуризації попиту).

3.4. Рисунки, виконані у MS Word, потрібно згрупувати; вони повинні бути єдиним графічним об'єктом. Для рисунків, зроблених у програмі Excel, потрібно додатково до статті відправити файл Excel (2003).

3.5. Формули виконуються за допомогою вбудованого редактора формул MS Equation і нумеруються з правого боку.

3.6. Посилання на літературу в тексті необхідно подавати в квадратних дужках, наприклад, [3, с. 35; 8, с. 56–59], в яких перша цифра вказує порядковий номер джерела в списку літератури, а друга – відповідну сторінку в цьому джерелі; одне джерело (зі сторінкою) відокремлюється від іншого крапкою з комою.

3.7. У статті не повинно бути переносу слів та макросів При наборі слід вимкнути автоматичний «м'який» перенос (заборонені «примусові» переноси – за допомогою дефісу). Абзаци позначати тільки клавішею «Enter», не застосовувати пробіли або табуляцію (клавіша «Tab»).

4. Матеріали, які потрібно подати до редакції.

4.1. Стаття, рисунки окремими файлами (якщо потрібно (див. пункт 3.4)).

4.2. Анкета (скачати на сайті).

4.3. Рецензія на статтю* (з підписом рецензента та печаткою):

— якщо автор або один із співавторів не має наукового ступеня (статті українською, російською або англійською мовами);

— якщо в статті один автор, який не має наукового ступеня доктора наук (статті англійською мовою).

Матеріали надсилати на електронну адресу economy_2008@ukr.net

* Рецензію та витяг редакція має право запросити у автора з науковим ступенем.

ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

№ 17—18 вересень 2020 р.

У НОМЕРІ:

Економічна наука

Мармуль А. О., Леваєва А. Ю.

Методологічні засади структурної модернізації регіональної економіки 5

Райнова А. Б.

Реформування ЄСВ в Україні: проблеми і наслідки 10

Третьякова О. В., Харабава В. М., Грешко Р. І.

Венчурне фінансування як ефективний інструмент інноваційного розвитку країни 18

Тарлопов І. О.

Організація бухгалтерського обліку на підприємствах в умовах цифрової економіки 24

Гончарук І. В.

Енергетична незалежність АПК на засадах сталого розвитку 29

Підмурняк О. О., Баюра Д. О.

Концептуальні підходи до обґрунтування поняття "автомобільна галузь" як об'єкта наукового дослідження 37

Ступницький В. В., Срібна Є. В., Ступницька Н. І.

Технополіс як точка росту науково-технічного прогресу в умовах новітньої світової економіки 44

Канєва Т. В., Рубан М. О.

Податкова політика як інструмент забезпечення соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць 49

Яковенко Р. В.

Специфіка корпоративної соціальної відповідальності у сфері вищої освіти України державного сектору в умовах пандемії COVID-19 57

Єльнікова Ю. В.

Рейтингування регіонів України за рівнем привабливості для відповідальних інвестицій 63

Редько К. Ю., Махмуд Мірхас Хамід

Україна та Королівство Саудівської Аравії: встановлення двосторонніх економічних відносин 69

Гребеник К. В.

Планування видатків бюджету у системі соціально-економічного регулювання 76

Державне управління

Гришко В. В.

Квадрат ефективності публічного управління 81

Капленко Г. В., Галаз А. В.

Про можливість використання концепції мотивації служіння суспільству у регулюванні трудової поведінки державних службовців в Україні 85

Любецька М. М.

Психологічні аспекти характеристики керівника, що мають вплив на прийняття управлінських рішень 91

Щур Н. О.

Становлення громадянського суспільства в контексті сучасних викликів суспільного розвитку 96

Васильєв І. О., Тищенко В. О., Романюк Н. М., Бабійчук І. В.

Необхідність методичного забезпечення організації заходів з оповіщення та евакуації людей у разі виникнення пожежі 105

Деревягіна Н. І., Сичова М. О.

Засоби публічного управління охороною навколишнього природного середовища в Україні 111

Загурська-Антонюк В. Ф.

Тероризм та міжнародна безпека у контексті глобалізації сучасного світу 116

Кушнір В. О.

Пропозиції щодо удосконалення організаційного механізму з питань стратегічних комунікацій у Міністерстві оборони України 124

Волков І. М.

Реалізація заходів організаційно-правового механізму забезпечення безпеки об'єктів дипломатичного призначення іноземних держав в Україні в умовах кризових ситуацій 129

Дейнеко С. В.

Сучасний стан та перспективи завершення договірно-правового оформлення українсько-російського державного кордону 137

Бурик М. М.

Аналіз стратегічного планування в діяльності органів державного управління розвитком транспортної інфраструктури 143

Коваленко О. В.

Розбудова системи кібербезпеки Іспанії: уроки для України 149

Дарчин В. Б.

Механізми забезпечення публічної політики щодо подолання бідності в Україні 154

Семенова К. О.

Актуальні напрями дослідження електронної участі в Україні: соціальний вимір 158

INVESTYTSIYI: PRAKTYKA TA DOSVID

№ 17—18 / 2020

CONTENTS:

Economy

Marmul L., Levaieva L.

METHODOLOGICAL BASES OF STRUCTURAL MODERNIZATION OF THE REGIONAL ECONOMY 5

Rainova L.

REFORMING OF SINGLE SOCIAL CONTRIBUTION IN UKRAINE: PROBLEMS AND CONSEQUENCES 10

Tretyakova O., Kharabara V., Greshko R.

VENTURE FINANCING AS AN EFFECTIVE TOOL OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE COUNTRY 18

Tarloпов I.

ORGANIZATION OF ACCOUNTING IN THE ENTERPRISES UNDER THE CONDITIONS OF DIGITAL ECONOMY 24

Honcharuk I.

ENERGY INDEPENDENCE OF AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX ON THE BASIS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT 29

Pidmurniak O., Baiura D.

CONCEPTUAL APPROACHES IN JUSTIFYING THE CONCEPT OF THE "AUTOMOBILE INDUSTRY"
AS SCIENTIFIC RESEARCH OBJECT 37

Stupnytskyi V., Sribna Y., Stupnytska N.

TECHNOPOLIS AS A POINT OF GROWTH OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL PROGRESS
IN THE CONDITIONS OF THE NEWEST WORLD ECONOMY 44

Kaneva T., Ruban M.

TAX POLICY AS AN INSTRUMENT TO ENSURE THE ECONOMIC AND SOCIAL DEVELOPMENT
OF ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL UNITS 49

Yakovenko R.

SPECIFICS OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY IN THE FIELD OF HIGHER EDUCATION OF THE PUBLIC SECTOR
IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE COVID-19 PANDEMIC 57

Yelnikova Yu.

RANKING OF THE UKRAINE REGIONS BY THE LEVEL OF RESPONSIBLE INVESTMENTS ATTRACTIVENESS 63

Redko K., Mahmood M.

UKRAINE AND KINGDOM OF SAUDI ARABIA: ESTABLISHING BILATERAL ONES ECONOMIC RELATIONS 69

Hrebenyk K.

PLANNING OF BUDGET EXPENDITURE IN THE SYSTEM OF SOCIO-ECONOMIC REGULATION 76

Public administration

Grishko V.

SQUARE EFFICIENCY PUBLIC ADMINISTRATION 81

Kaplenko H., Halaz L.

ON THE POSSIBILITY OF USING THE CONCEPT OF MOTIVATION TO SERVE THE SOCIETY IN REGULATING
THE LABOUR BEHAVIOUR OF CIVIL SERVANTS IN UKRAINE 85

Liubetska M.

PSYCHOLOGICAL ASPECTS OF THE CHARACTERISTICS OF THE MANAGER WHICH HAVE INFLUENCE
ON MANAGEMENT DECISIONS 91

Shchur N.

FORMATION OF CIVIL SOCIETY IN THE CONTEXT OF MODERN CHALLENGES OF SOCIAL DEVELOPMENT 96

Vasyliiev I., Tyshchenko V., Romaniuk N., Babiichuk I.

THE NECESSITY OF METHODOLOGICAL SUPPORT FOR THE ORGANIZATION OF MEASURES TO FIRE ALERT
AND EVACUATION IN CASE OF FIRE 105

Dereviahina N., Sychova M.

MEANS OF PUBLIC ADMINISTRATION OF ENVIRONMENTAL PROTECTION IN UKRAINE 111

Zagurska-Antoniuk V.

TERRORISM AND INTERNATIONAL SECURITY IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION OF THE MODERN WORLD 116

Kushnir V.

PROPOSITION FOR IMPROVEMENT OF THE ORGANIZATIONAL MECHANISM ON STRATEGIC
COMMUNICATIONS IN THE MINISTRY OF DEFENSE OF UKRAINE 124

Volkov I.

IMPLEMENTATION OF MEASURES OF THE ORGANIZATIONAL AND LEGAL MECHANISM TO ENSURE THE SECURITY
OF FOREIGN DIPLOMATIC MISSIONS IN UKRAINE IN CRISIS SITUATIONS 129

Deyneko S.

CURRENT STATE AND PROSPECTS OF COMPLETION OF CONTRACTUAL LEGAL FORMATION
UKRAINIAN-RUSSIAN STATE BORDER 137

Buryk M.

ANALYSIS OF STRATEGIC PLANNING IN THE ACTIVITIES OF STATE DEPARTMENT OF TRANSPORT
INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT 143

Kovalenko O.

DEVELOPMENT OF CYBERSECURITY SPAIN: LESSONS FOR UKRAINE 149

Darchyn V.

MECHANISMS FOR ENSURING PUBLIC POLICY ON OVERCOMING POVERTY IN UKRAINE 154

Semenova K.

CURRENT AREAS OF RESEARCH OF ELECTRONIC PARTICIPATION IN UKRAINE: SOCIAL PERSPECTIVE 158

УДК 330.34:332

Л. О. Мармуль,
д. е. н., професор, професор кафедри економіки,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі, м. Переяслав
ORCID ID: 0000-0002-5589-9338

Л. Ю. Леваєва,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі, м. Переяслав
ORCID ID: 0000-0003-0697-2700

DOI: 10.32702/2306-6814.2020.17—18.5

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТРУКТУРНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

L. Marmul,
Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Economics,
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, Pereiaslav

L. Levaieva,
PhD in Economics, Assistant Professor, Assistant Professor of the Department of Economics,
Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav, Pereiaslav

METHODOLOGICAL BASES OF STRUCTURAL MODERNIZATION OF THE REGIONAL ECONOMY

У статті визначено зміст поняття структурної модернізації регіональної економіки. Виявлено основні проблеми та чинники її здійснення, у т.ч. глобального характеру. Узагальнено існуючі методологічні підходи щодо її розуміння та здійснення: системний, територіальний, процесний, інноваційний. Обґрунтовано, що окремо вони відображають певні сторони (аспекти) структурної модернізації, тому найбільш ефективним буде їх комплексне застосування. Також вказано, що модернізація має стосуватися всієї структурних підсистем або ланок соціально-економічної системи регіону. Управління структурною модернізацією має враховувати інтереси суспільних груп та використовувати певні принципи здійснення. Наукові пошуки сприяли розумінню досліджуваної дефініції, де під поняттям "структурна модернізація регіональної економіки" розуміємо процес становлення, переходу до нових форм регіонального розвитку або руху до модерних типів регіонального устрою. Це полягає у відображенні системи взаємодії між регіонами та державними центральними органами і супроводжується якісними та кількісними трансформаційними змінами регіональної суспільно-економічної системи та її підсистем — природно-ресурсної, виробничо-господарської, поселенської, соціокультурної, організаційно-управлінської.

The article defines the content of the concept of structural modernization of the regional economy. Due to constant structural shifts in the world economy, changes in demographic and migration processes, external and internal threats and the need to overcome their consequences, the regional economy needs structural modernization and identification of its essential features and forecasting of likely results, which are the key to the formation of regional policy priorities, mechanisms for its implementation, improvement of tools and methods for implementing modernization measures. The main problems and factors of its implementation, including global ones, are identified. The existing methodological approaches to its understanding and implementation are summarized: system,

territorial, process, and innovative. It is proved that they separately reflect certain aspects of structural modernization, so their integrated application will be most effective. The results of the research show that the available four methodological approaches to understanding the structural modernization of the regional economy have their advantages, are suitable, but do not provide a complete understanding of it. Therefore, it is advisable to use them comprehensively, or separately for the development of certain sources and implementation of certain aspects of modernization. It is also indicated that the modernization should concern the entire structural subsystems or links of the socio-economic system of the region. The management of structural modernization should take into account the interests of public groups and use certain implementation principles. It is proved that the modern trends in the development of theoretical and methodological foundations of structural modernization of the regional economy are laid in the basis of the dominants on which the process of structural modernization of the economy is based. Scientific research contributed to the understanding of the definition under study, where the concept of "structural modernization of the regional economy" is understood as the process of formation, transition to new forms of regional development or movement to modern types of regional structure. This is a reflection of the system of interaction between regions and Central state bodies and is accompanied by qualitative and quantitative transformational changes in the regional socio-economic system and its subsystems – natural resources, production and economic, settlement, socio-cultural, organizational and managerial.

Ключові слова: регіональна економіка, структурна модернізація, методологічні засади, управління, організація, підходи, інновації.

Key words: regional economy, structural modernization, methodological foundations, management, organization, approaches, innovations.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Структурні перетворення регіональної економіки, що взаємопов'язані з адміністративно-територіальною реформою, виступають першочерговою необхідністю та рушійною силою трансформації економіки країни загалом. У зв'язку із постійними структурними зрушеннями у світовій економіці, змінами демографічних і міграційних процесів, зовнішніми й внутрішніми загрозами та необхідністю подолання їх наслідків, регіональна економіка потребує структурної модернізації та визначення її сутніх ознак й прогнозування імовірних результатів, що виступають запорукою формування пріоритетів регіональної політики, механізмів її реалізації, удосконалення інструментів та методів здійснення модернізаційних заходів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У сукупності результатів досліджень сучасної проблематики структурної модернізації регіональної економіки варто відзначити наукові надбання теоретичного і методологічного характеру І. Дунаєва, Ю. Карпенко, Г. Коротєєва, К. Лисунець, М. Михальченко, М. Пашкевича, С. Штефан та ін. Водночас, незважаючи на значний інтерес як вітчизняних, так і зарубіжних науковців та фахівців регіонального управління до вирішення проблем структурної модернізації регіональної економіки, вона в регіональній площині не окреслена повною мірою та потребує подальшого уточнення.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є визначення змісту поняття структурної модернізації регіональної економіки, виявлення

основних проблем та чинників її здійснення, у т.ч. глобального характеру, узагальнення існуючих методологічних підходів щодо її розуміння та здійснення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Процеси модернізації суспільних, економічних та екологічних змін господарства; системи розселення й населення; природокористування регіонів супроводжуються розвитком якісно нових наукових теорій регіонального розвитку, їх удосконаленням та формуванням пріоритетних напрямів розвитку [1, с. 21]. Під впливом модернізації і завдяки її потребам ці наукові теорії набувають свого змісту та практичного втілення, науково-методологічного підґрунтя і сутнісних ознак, що потребує й нового наукового узагальнення. Необхідність розвитку теоретико-методологічних засад структурної модернізації також пов'язана із низкою причин, що виникли у процесі трансформації економіки як окремих регіонів, так і країн загалом.

Особливої гостроти в Україні набули такі проблеми регіонального розвитку, як нерівномірність та диспропорції економічного розвитку окремих галузей і територій, сільських і міських поселень; відсутність сучасних напрямів їх адаптації до вимог конкурентного глобального середовища; повільний перехід суб'єктів підприємництва на технологічне оновлення та інноваційні моделі діяльності; підвищення сировинної залежності виробничо-господарських утворень; неузгодженість державної та регіональної соціально-економічної політики щодо процесів трансформації, інвестування, розподілу функцій управління та пріоритетів ціноутворення, оподаткування тощо [2, с. 55]. У контексті

різних потреб та можливостей, конкурентних переваг й інвестиційної привабливості науковцями й практиками у центрі і на місцях по-різному розглядається структурна модернізація регіональної економіки.

Дефініція "структурна модернізація регіональної економіки" є достатньо багатозначним поняттям. Дуже часто в науковій літературі з позицій регіонального розвитку зустрічаються різні його визначення, а саме: "структурна модернізація регіональної економіки", "структурна модернізація регіонального розвитку", "структурна модернізація регіонального управління" тощо. Така розбіжність серед суміжних, а інколи і односторонніх за своїм змістом понять, потребує більш глибокого розуміння їх сутності та ознак, яких вони набувають у процесі модернізації. При цьому особливу складність поняттю надання його утворення із понять "структурна модернізація" та "регіональна економіка", які є дуже складними й масштабними системами, з різними площинами, законами й закономірностями прояву.

Сучасні проблеми регіональної модернізації, у т.ч. й модернізації регіональної економіки, містять не лише структурно-національний, але й глобальний інгредієнт прояву. У наукових колах сьогодні по-різному підходять до загального змісту понять "модернізація регіональної економіки" та "структурна модернізація регіональної економіки", що визначає принципи, підходи та сутнісні ознаки структурної модернізації регіональної економіки. Більшість науковців наголошують і розглядають модернізацію регіональної економіки як структурну складову територіальної модернізації країни. Як засвідчують наукові напрацювання, зазвичай основною сферою розгляду структурної модернізації регіональної економіки є регіональна економічна політика, регіональна економіка, аграрна економіка й сільські території, регіональне управління та регулювання [3, с. 18].

Сучасні напрями розвитку теоретико-методологічних засад структурної модернізації регіональної економіки закладено в основу домінантів, на яких ґрунтується процес структурної модернізації економіки. У межах сучасних наукових підходів як на макро-, так і на мезорівні поняття "структурна модернізація" розглядається як впровадження в суспільне життя регіону ознак сучасності, яке базується, як зазначає О. Кавтиш, на "комплексі заходів, спрямованих на усунення виявлених диспропорцій у галузевій структурі економіки і подолання існуючого відставання з подальшим виходом на траєкторію стабільного, стійкого, незалежного функціонування національної економіки, що не буде можливим без активної державної політики" [4].

Щодо методології та практики здійснення структурної модернізації, то найбільш поширеним у вітчизняних наукових колах є системний підхід. Точніше, його правомірно можна назвати системно-структурним підходом. Адже він розглядає структурну модернізацію регіональної економіки як підсистему соціально-економічної модернізації країни. Разом із "інституційними та технологічними змінами, спрямованими на підвищення конкурентоспроможності та стійкості до зовнішніх впливів, він задає вектор сталого розвитку територій, поліпшує умови суспільного життя та забезпечення їх якості у майбутньому" [5, с. 104].

Значна частина науковців розглядають структурну модернізацію економіки регіону у територіальному вимірі через систему ефективного управління розвитком регіонального простору. Серед них варто відзначити наукові напрацювання Дунаєва І.В. [3], Штефан С.І. та Коротєєвої Г.С. [6] та ін. авторів. Зазначені прихильники просторового підходу не вживають поняття "структурна модернізація регіональної економіки" як таке, однак у їх концепціях прослідковується структуризація модернізації регіону за такими напрямками, як модернізація регіональної економічної політики, що "передбачає досягнення скоріше соціальних і політичних цілей, котрі мають надалі стимулювати появу вже економічних ефектів" [6, с. 225]. На переконання авторів, розвиток регіонів наразі частіше акцентується на пошуку і мобілізації внутрішнього невикористаного потенціалу території, що спирається на стратегічне управління у досягненні довгострокових цілей та на зростанні сполучної якості міждержавного, державного і регіонального управління [6].

Доповнює просторову концепцію М. Шашина, яка стверджує, що "за характером структурна модернізація повинна бути органічною, а її основний зміст буде проходити по її регіональних компонентах, на рівні яких створюються основні мережеві і регіональні структури інноваційної економіки, насамперед, в особі малого підприємництва, та які мають можливість отримувати ефективну підтримку від інститутів управління, що дозволяє їм використовувати міжбюджетні трансфери, регіональні фонди компенсації і окремі повноваження органів державної влади регіонів. Це сприятиме формуванню регіонального простору нових багаторівневих економічних відносин" [7, с. 62].

Відаючи належне позиції зазначених вище прихильників просторового підходу, все ж таки варто наголосити, що досягнення соціального та культурного, екологічного розвитку неможливе без економічного піднесення, а раціональність стратегічного управління варто розглядати не як базу модернізації регіональної економіки, а як один із механізмів її реалізації. Серед науковців достатньо поширеним є розгляд структурної модернізації регіональної економіки у контексті регіональної економічної політики [8].

Отже, регіональну політику структурної модернізації економіки слід визначати як складову державної структурної та державної регіональної політики України, що є засобом впливу на здійснення структурних змін в економіці регіонів, а також сукупність цілей, завдань, напрямів і механізмів діяльності органів державної та регіональної влади щодо формування оптимальної структури економіки регіонів для раціонального використання потенціалу та конкурентних переваг територій". Модернізація регіональної політики виступає як складова структурної модернізації регіональної економіки, а її заходи виконують роль спеціальних інструментів досягнення поставлених цілей та завдань перед структурною модернізацією регіональної економіки.

Останніми роками щораз більшої популярності набуває інноваційний підхід до визначення особливостей структурної модернізації регіональної економіки через перехід регіонів на інноваційну модель розвитку. На

переконання Ю. Карпенко, одним із напрямів підвищення конкурентоспроможності економіки регіонів, її інноваційного розвитку та модернізації виступають інноваційні структури, зокрема підприємницькі кластери, які сприяли розвитку економіки країн Європи та інших розвинених країн світу [2, с. 56].

Підприємницькі кластери "володіють потужним потенціалом для зростання технологічного рівня виробництва, створюють сприятливі умови для активного впровадження інновацій; в їх рамках поєднуються інтереси регіональних господарських систем, реалізується людський потенціал і науково-освітні доміанти, суттєво прискорюються процеси формування секторальних сегментів інноваційної моделі економіки". Така позиція заслуговує уваги, адже інновації і суб'єкти, які їх реалізують, здатні в достатньо короткі періоди часу реформувати та модернізувати економіку як країни, так і регіону.

Однак обґрунтовувати зміст сутнісних ознак структурної модернізації лише розвитком інноваційних структур є не завжди правильно, адже це обмежує широкий зміст та призначення досліджуваної категорії. Доцільно в межах інноваційної складової структурної модернізації регіональної економіки запровадити: регіональну підтримку науки, розробку та впровадження сучасних технологій, створення сприятливих умов для технологічного відтворення виробничої бази суб'єктів підприємництва, що є ключовими галузями регіональної економіки, та посилення їхньої активної інноваційної діяльності.

Наукове дослідження засвідчило, що у науці сформувався декілька напрямів розвитку теорії структурної модернізації регіональної економіки. Серед вітчизняних науковців переважна більшість розглядає структурну модернізацію регіональної економіки як складову загальнодержавної модернізації через призму регіональної економічної політики, сфери державного управління, інноваційного розвитку регіонів, ототожнює досліджуване поняття із економічним розвитком регіону чи трансформаційними змінами територій. Кожна із зазначених теорій має власне просторове та структурне відображення у базових домінантах формування структурної модернізації регіональної економіки, яка загалом спрямована на запровадження нових чи удосконалених компетенцій, навиків у суспільно-економічному перетворенні регіонів. Шляхом ґрунтовного зіставлення існуючих підходів до розуміння дефініції "структурна модернізація регіональної економіки" виявлено, що дефініція має, окрім базисних ознак структурної модернізації, надбудовні складові регіональної економіки, зокрема й регіональної економічної політики та регіонального управління [9, с. 52].

Враховуючи той факт, що регіональна економіка має структурний характер економічної системи, притаманними для неї є системні ознаки, котрі визначаються процесами реалізації реформ у структурі національної та регіональної економіки, а саме [10, с. 174]: пов'язана зі змінами різних сфер життєдіяльності регіону і держави загалом (політична, економічна, соціальна та культурна); визначається чинниками регіональних змін, що мають синергетичний характер

відносно перебудови інших складових регіональної економіки: регіональної економічної політики, системи регіонального управління тощо; виступає спонукальною основою модернізації регіональної економіки, що проявляється через наявні ресурси та цінності жителів регіону; має еволюційний характер і набутки, де регіональна система економіки намагається віднайти таку їх комбінацію чи раціональні можливості оновлення економіки регіону; цілеспрямований та безперервний характер переходу на сучасні форми економічного розвитку; орієнтується на довгострокову перспективу і поступальний розвиток регіону через реалізацію стратегій, програм регіонального розвитку, спеціальних механізмів та інструментів реалізації цілей; властивий динамічний характер, який об'єктивно виступає рушійною силою усіх соціально-економічних систем, що розвиваються; характерні складні внутрішні взаємозв'язки, що проявляється через різноманіття їх видів (комерційні, партнерські, приватні тощо); виступає складовою загальнодержавної модернізації економіки та враховує інтереси, потреби та можливості і держави, і її регіонів.

Визначальні ознаки, що характеризують специфіку постійної та безперервної модернізації окремих складових регіональної економіки властиві для: системи економічних взаємовідносин між суб'єктами господарювання та іншими суб'єктами як усередині економічної системи регіону, так і поза її межами; структури галузевої регіональної економіки, регіональне співвідношення між видами галузей економічної діяльності; визначення базових галузей та їх об'єднань, що здатні ефективно розвиватися в економічній системі регіону; регіональних ринків і їх взаємозв'язків із міжрегіональними, загальнодержавними та глобальними ринками; диверсифікації регіонального господарства; соціально-економічної інфраструктури та розвитку; перспективи технологічного розвитку та переходу на інноваційну модель розвитку; структури управління економікою регіону загалом та відносинами власності зокрема; механізмів розподілу ресурсів, їх мобілізації в межах регіону та залучення ззовні тощо [11, с. 108].

Визначальними й такими, що забезпечують просторовий розвиток регіонів та їх структурної модернізації, є принципи [12]: формування сприятливого регіонального середовища; вибору пріоритетних векторів розвитку з багатьох наявних; прийняття неминучості циклічності й економічних рецесій у регіональній економіці; наявності конкуренції та необхідності багатополарності у дотриманні інтересів регіональної спільноти; інформаційної унікальності та діджиталізації регіональної економіки; суб'єктної відносності; гармонії й оптимальної відповідності.

ВИСНОВКИ

Отримані результати наукового дослідження засвідчують, що наявні чотири методологічні підходи до розуміння структурної модернізації регіональної економіки: системний, просторовий (територіальний), процесний та інноваційний мають свої переваги, є слушними, але не забезпечують її цілісного розуміння. Тому їх доцільно використовувати комплексно, або ж окремо —

для розробок тих або інших джерел й здійснення окремих аспектів модернізації.

Наукові пошуки сприяли розумінню досліджуваної дефініції, де під поняттям "структурна модернізація регіональної економіки" розуміємо процес становлення, переходу до нових форм регіонального розвитку або руху до модерних типів регіонального устрою. Це полягає у відображенні системи взаємодії між регіонами та державними центральними органами і супроводжується якісними та кількісними трансформаційними змінами регіональної суспільно-економічної системи та її підсистем — природно-ресурсної, виробничо-господарської, поселенської, соціокультурної, організаційно-управлінської.

Література:

1. Михальченко М. Політична реальність в Україні: трансформація, модернізація, революція? Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. Київ, 2005. Вип. 7. С. 18—27.
2. Карпенко Ю.В. Парадигма модернізації економіки: становлення та розвиток. Вісник економічної науки України. 2017. № 1. С. 54—57.
3. Дунаєв І.В. Модернізація регіональної економічної політики: ідентифікація і семантичний аналіз понятійного апарату. Актуальні проблеми державного управління. Одеса: Вид-во ОРІ НАДУ, 2015. № 4 (64). С. 16—20.
4. Кавтиш О.П. Модернізація економіки України: теорія і практика здійснення реформ. Ефективна економіка. 2013. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_10_7 (дата звернення: 15.08.2020)
5. Науменко І.В., Науменко А.О. Складові механізми забезпечення економічного зростання сільського господарства. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. 2016. Вип. 177. С. 99—109.
6. Штефан С.І., Коротєєва Г.С. Фінансові інститути і інструменти модернізації економіки регіонів України. Комунальне господарство міст. 2014. № 113. С. 223—228.
7. Шашина М.В. Сутнісні ознаки структурної модернізації регіональної економіки. Економічний аналіз. Тернопіль, 2018. Том 28. № 4. С. 59—66.
8. Мармуль Л.О., Коваленко І.В. Державне регулювання інвестиційної діяльності переробних підприємств агропромислового комплексу. Економіка АПК. 2008. № 12. С. 62—69.
9. Sievidova I. et al. Optimizing the strategy of activities using numerical methods for determining equilibrium. Eastern-European Journal of Enterprise Technologies, no. 6 (4 (102)), 2019. pp. 47—56.
10. Ігнатенко М.М. Соціально-економічний розвиток сільських територій: монографія. Херсон: Айлант, 2010. 238 с.
11. Романюк І.А. Державна соціальна політика в забезпеченні продуктивної зайнятості сільського населення. Економіка АПК. 2014. № 10. С. 105—109.
12. Пашкевич М.С., Лисунець К.П. Принципи модернізації економіки регіонів України в аспекті сучасної регіональної політики. Ефективна економіка. 2014. № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_10_7 (дата звернення: 15.08.2020).
13. Marmul L.O., Ignatenko M.M., Ushakov D.S., Kuchyn S.P. Transformation of approaches to determine influence factors in the economic development models. International Journal of Economics & Business Administration, vol. VII, iss. 2. 2019. pp. 290—301.

References:

1. Mykhal'chenko, M. (2005), "Political reality in Ukraine: transformation, modernization, revolution?", *Suchasna ukrayins'ka polityka. Polityky i politolohy pro neyi*, vol. 7, pp. 18—27.
2. Karpenko, Yu.V. (2017), "The paradigm of economic modernization: formation and development", *Visnyk ekonomichnoyi nauky Ukrainy*, vol. 1, pp. 54—57.
3. Dunayev, I.V. (2015), "Modernization of regional economic policy: identification and semantic analysis of the conceptual apparatus", *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnya*, vol. 4 (64), pp. 16—20.
4. Kavtysh, O.P. (2013), "Modernization of Ukraine's economy: theory and practice of reforms", *Efektivna ekonomika*. vol. 1, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_10_7 (Accessed 15 August 2020).
5. Naumenko, I.V. and Naumenko, A.O. (2016), "Components of the mechanism for ensuring economic growth of agriculture", *Visnyk Kharkivs'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu sil's'koho hospodarstva imeni Petra Vasylenka*, vol. 177, pp. 99—109.
6. Shtefan, S.I. and Korotyeyeva, H.S. (2014), "Financial institutions and tools for modernization of the economy of the regions of Ukraine", *Komunal'ne hospodarstvo mist*, vol. 113, pp. 223—228.
7. Shashyna, M.V. (2018), "Essential features of structural modernization of the regional economy", *Ekonomichnyy analiz*, vol. 28, no. 4, pp. 59—66.
8. Marmul', L.O. and Kovalenko, I.V. (2008), "State regulation of investment activity of processing enterprises of agro-industrial complex", *Ekonomika APK*, vol. 12, pp. 62—69.
9. Sievidova, I. (2019), "Optimizing the strategy of activities using numerical methods for determining equilibrium", *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*, vol. 6 (4 (102)), pp. 47—56.
10. Ihnatenko, M.M. (2010), *Sotsial'no-ekonomichnyy rozvytok sil's'kykh terytoriy [Socio-economic development of rural areas]*, Aylant, Kherson, Ukraine.
11. Romaniuk, I.A. (2014), "State social policy in ensuring productive employment of the rural population", *Ekonomika APK*, vol. 10, pp. 105—109.
12. Pashkevych, M.S. and Lysunets', K.P. (2014), "Principles of modernization of the economy of the regions of Ukraine in the aspect of modern regional policy", *Efektivna ekonomika*, vol. 10, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2014_10_7 (Accessed 15 August 2020).
13. Marmul, L.O. Ignatenko, M.M. Ushakov, D.S. and Kuchyn, S.P. (2019), "Transformation of approaches to determine influence factors in the economic development models", *International Journal of Economics & Business Administration*, vol. VII, no. 2, pp. 290—301.

Стаття надійшла до редакції 03.09.2020 р.